

Utenriksminister

**ANDREAS
CAPPELEN**

**Norge og
Det Europeiske
Felleskap**

Foredrag på
"JA til EF"s landskonferanse
11. mars 1972

Utgitt av
"JA til EF"
Aksjonen

Norge og De Europeiske Fellesskap

Foredrag av utenriksminister Andreas Cappelen på
«Ja til EF»s landskonferanse 11. mars 1972.

Den utvikling, økonomisk og politisk, som har funnet sted i Vest-Europa i årene etter den siste verdenskrig, representerer noe helt nytt i Vest-Europas historie. De nye utviklingslinjer bryter radikalt med tiden mellom de to verdenskriger, som var kjennetegnet av ustabilitet, massearbeidsløshet og liten økning i de europeiske folks realinntekter pr. innbygger. Handelen mellom de europeiske land gikk den gang tilbake. Realinntektene har økt med 4 % i året i vår verdenshandel regnet pr. innbygger etter den annen verdenskrig, og handelen har økt dobbelt så sterkt som dette. Alt dette har selvsagt sin bakgrunn i en teknologisk utvikling og en økning i produktivitet, men hovedårsakene til veksten og stabiliteten skyldes allikevel først og fremst det økonomiske samarbeid som nasjonene har utviklet seg imellom, særlig i Vest-Europa. Mellomkrigstiden endte i nasjonalisme og krig mellom de europeiske stater.

Markedssamarbeidet i etterkrigstiden, med avvikling av toll og andre handelshindringer, ga muligheter for å utnytte den nye teknologi og forskningens resultater. Det ble skapt et økonomisk klima som stimulerte til utbygginger og langsiktig planlegging. Det er blitt en mer utstrakt arbeidsdeling landene imellom. Denne gunstige utvikling er fulgt av en stadig økende internasjonalisering av økonomien. Industri og handelsbedrifter lar i stigende utstrekning sin virksomhet gå ut over landegrensene. Teknologiske nyvinninger spres raskere. Alt dette har vært viktige drivkrefter for den raske økonomiske vekst også i de mindre land. Men samtidig er avhengigheten mellom landene og behovet for internasjonalt samarbeid blitt stadig større. De internasjonale samarbeidsorganisasjoner som i etterkrigs-

årene gikk inn for å fjerne svakheter som preget mellomkrigstidens økonomi, som f. eks. GATT og Det internasjonale valuta-fond, har hatt sin store betydning, men disse internasjonale organisasjoner måtte snart suppleres med et europeisk samarbeid, hvor OEEC spilte en avgjørende rolle for utbyggingen av det økonomiske samarbeid i Vest-Europa. Organisasjonen tok også opp arbeidet med å få samordnet den økonomiske politikk i bredere forstand i de vestlige industriland. Men disse organisasjoner hadde det særkjenne at de enten hadde et begrenset virkefelt eller at samarbeidet var lite forpliktende. For den generasjon i Europa som hadde opplevet to verdenskriger, fremsto det som en primær oppgave å hindre gjentakelser. Ønsket om å sikre fred mellom de gamle motparter i verdenskrigen og nødvendigheten av å få samarbeidet i mer forpliktende former, førte i 1951 til opprettelsen av Det Europeiske Kull- og Stålfellesskap. I 1957 gikk de seks kontinental-europeiske land til det langt videre skritt å undertegne avtalen om De Europeiske Økonomiske Fellesskap (Roma-traktaten) og avtalen om EURATOM.

Samarbeidet i EF på Roma-traktatens grunnlag fastla som sin målsetting å oppnå en stadig nærmere sammenslutning av de europeiske folk og å trygge den økonomiske og sosiale fremgang. Man var klar over at samarbeidet måtte omfatte et langt bredere område av hele samfunnsutviklingen enn de gamle, tradisjonelle avtaler om reduksjon av toll og andre handelshindringer. Man tok sikte på å utvikle en felles politikk på en rekke områder, ikke bare en tollunion og en felles handelspolitikk overfor andre, men også en felles landbrukspolitikk, en ordning som åpnet for et felles arbeidsmarked og for friere adgang til investeringer og industribygging med kapitalbevegelser mellom landene. Roma-traktaten var preget av sin tid, den la stor vekt på økonomisk vekst som et sentralt mål. Det samme var tilfelle i Norge i den tid. Fellesskapene har imidlertid etter hvert tatt opp de fleste sentrale oppgaver som henger sammen med utviklingen av de moderne industrisamfunn. De vil søke å løse oppgaver som hittil bare er blitt søkt løst på det nasjonale plan. I dag tar De Europeiske Fellesskap bl. a. opp arbeidet med bekjempelsen av forurensningsproblemer, kontrollen med de multinasjonale selskaper og problemet

med en jevnere fordeling av vekst og velstandsøkning i de ulike regioner.

På en mer systematisk måte enn andre internasjonale organisasjoner vil det nye fellesskap i Europa søke å skape en mer stabil økonomisk konjunktur, jevnere prisutvikling og sikrere valutaforhold. Det er en nyskapning i det internasjonale samarbeidsmønster som vi her ser er under utvikling. Det er selv sagt ennå langt igjen før De Europeiske Fellesskap fungerer effektivt ut fra slike dristige målsettinger, men den ramme som er laget for samarbeidet, gjør Fellesskapene til et instrument som kan nyttes til å utvikle en planlegging og et redskap for løsningen av mange av de viktige problemer av internasjonal karakter som i våre samfunn nå presser på og krever sin løsning.

Den sterke økonomiske vekst vi har hatt i Norge i etterkrigsårene, har i meget stor grad hatt sammenheng med at vi har kunnet nytte fordelene av den store internasjonale arbeidsdeling og den raske spredning av ny teknologi. De store fordeler Norge har hatt av dette har samtidig ført til at vi er sterkt knyttet til andre land, økonomisk, teknologisk og kulturelt. Hovedmarkedene for den norske eksport er i økende grad blitt de vest-europeiske land.

Historiske, økonomiske og politiske forhold førte til at Storbritannia i første omgang ikke kom med i det forpliktende samarbeid som de seks kontinentalmakter begynte i 50-årene. Men da EFTA ble dannet, var man klar over at målsettingen fremdeles var å skape ett stort markedsområde i Vest-Europa. Denne tanke ble ikke oppgitt, selv om man forbigående fikk en markedsmessig splittelse.

På EF-landenes toppmøte i Haag i 1969 ble det vedtatt at man skulle åpne forhandlinger med sikte på en utvidelse av Fellesskapet samtidig som man tok sikte på å utdype samarbeidet.

Utgangspunktet for en utvidelse av De Europeiske Fellesskap måtte rimeligvis fra deres side være de samarbeidsformer de selv hadde etablert. Det var derfor både rimelig og nødvendig at de land som ønsket tilknytning til De Europeiske Fellesskap måtte ta utgangspunkt i de traktater og avtaler som forelå mellom de seks kontinentalstater.

Roma-traktaten kjenner bare tre tilknytningsformer — medlemskap, assosiering og handelsavtale. Det er bare medlemskapsalternativet som representerer den form for tilknytning som gir innflytelse over utviklingen i Fellesskapet. Medlemsformen medfører store plikter, men gir samtidig også alle rettigheter i samarbeidet. I Fellesskapene står medlemsstatene på like linje når Fellesskapenes politikk på alle samarbeidsområder skal formes.

Assosieringsalternativet kan gi grunnlag for avtale med et sterkt varierende innhold, men anvendes bare for land som er svakt økonomisk utviklet. Den eneste realistiske alternative tilknytningsform hvis medlemskapsalternativet ikke blir nyttet, er en handelsavtale av den type som det nå forhandles om mellom EF og de EFTA-land som ikke søker medlemskap.

Tre Storting gikk inn for at Norge skulle oppta forhandlinger med EF med sikte på fullt medlemskap. Disse forhandlinger er nå fullført etter at man også nådde frem til tilfredsstillende ordninger for jordbruk og fiske. Regjeringen la i statsråd i går frem en omfattende melding til Stortinget om hele saken. Regjeringen konkluderer klart med å anbefale at Norge slutter seg til De Europeiske Fellesskap som medlem, på grunnlag av det forhandlingsresultat som er inntatt i Tiltredelsestraktaten som ble underskrevet den 22. januar i år. Forhandlingene ble ført på grunnlag av de forutsetninger som Stortinget hadde fastlagt. Til disse forutsetninger hører at De Europeiske Fellesskap blir utvidet og spesielt at Storbritannia og Danmark blir medlemmer.

Alle medlemskappssøkende land har avsluttet sine forhandlinger med et positivt resultat. Storbritannia må vel i realiteten sies å ha truffet sitt vedtak. Ratifikasjonsprosessen pågår i de øvrige land. Samtlige andre EFTA-land er i forhandlinger om en handelsavtale med Fellesskapet. Forhandlinger føres med sikte på å nå et resultat som kan virke fra 1. januar 1973.

Det har således oppstått en ny situasjon i Vest-Europa som gjør det nødvendig for oss å finne vår egen plass i forhold til det nye Europa som nå trer frem. Vi har i dag nådd et punkt i debatten der spørsmålet ikke lenger kan stilles om et «ja eller nei til EF», men som et «hvorledes skal Norge knytte seg til EF?».

Det er mulig at debatten i vårt land i tiden fremover i stor utstrekning vil bli preget av avveininger mellom de to ulike tilknytningsformer, medlemskap eller handelsavtale. Fellesskapene har tilbudt de ikke-medlemskapssøkende EFTA-land en handelsavtale under forutsetning av at EF blir utvidet med de fire nye medlemmer. Forhandlingene er jo ennå bare i sin begynnelse, likevel kan det være nyttig å stille de to ulike tilknytningsformer opp mot hverandre, fordi en handelsavtale av den type som det nå forhandles om med Sverige og de andre EFTA-land, vel er den eneste tenkelige alternative løsning for norsk tilknytning til Fellesskapet.

Det forslag om handelsavtaler som EF har lagt frem, tar sikte på å utvikle tollsatsene for industrivarer i løpet av en overgangsperiode på 4½ år. Landbruksvarer og fisk er i prinsippet unntatt, men EF ønsker importtetter for visse landbruksvarer i de land det forhandles med. Det er også tatt inn forskjellige beskyttelsesordninger som begrenser eller utsetter gjennomføringen av frihandel. En del varer får en lengre tollavviklingsperiode enn 4½ år. Det gjelder bl. a. papir og papp, aluminium, magnesium, og de viktigste ferrolegeringer og en del andre varer. For disse varene blir det også satt visse øvre grenser for importen i overgangsperioden. Blir denne grensen nådd, vil full toll bli pålagt. Om importen av disse varer skaper vansker i Fellesskapene, kan en spesiell beskyttelsesklausul tas i bruk, selv om importen ikke har nådd disse øvre grensene. For halvfabrikata basert på disse varene vil Fellesskapene kunne pålegge en særlig toll (kompensasjonsavgift) på grunn av forskjellig ytre tollsatser på råvarene.

En stor del av de varer som får en lengre overgangsperiode er viktige norske eksportprodukter. Sammen med fisk og fiskevarer utgjør de hele 44 % av Norges samlede eksport til det utvidede EF i 1970. — Situasjonen blir på dette punkt annerledes for oss enn for Sverige.

Viktig er også den generelle og varige beskyttelsesklausul som gir Fellesskapene rett til å fravike bestemmelsene om tollavvikling for alle varer hvis importen skaper vansker innen EF. En slik klausul vil medføre et betydelig usikkerhetsmoment og gjøre det vanskeligere å planlegge på lengre sikt, særlig hvor det er tale om store investeringer. Usikkerhet med hen-

syn til den fremtidige markedssituasjon kan stimulere til norsk etablering av produksjon innenfor det utvidede Fellesskap, i stedet for utbygging i Norge.

En handelsavtale gir ingen rett til å delta i beslutningsprosessen innen Fellesskapene, selv om vedtakene vil få stor betydning for vedkommende land. Dette gjelder bl. a. skipsfarten, der en ikke kan se bort fra at Fellesskapene vil utvikle en felles politikk. Det gjelder også fastsettelsen av reglene for offentlig innkjøp og andre bestemmelser som i mange tilfelle kan virke mer hindrende på handelen enn tollene. Fellesskapenes samarbeid om valutapolitikk og sentrale deler av den økonomiske politikk vil få stor innvirkning også på land som ikke er medlemmer, men en handelsavtale gir ingen mulighet for å delta i utformingen av denne politikken. Ettersom Fellesskapene må ventes å utvide sin virksomhet til stadig flere felter, vil ulemperne ved ikke å være med i beslutningsprosessen øke etter hvert som tiden går.

Etter Regjeringens oppfatning vil en tilknytning til Fellesskapene i form av en handelsavtale innebære så mange ulemper for oss at det ikke utgjør noe tilfredsstillende alternativ til medlemskap.

Et valg mellom medlemskap og en handelsavtale vil derfor i første rekke være et valg som angår den rolle Norge skal spille i Europa. Skal Norge passivt knytte seg til et samarbeid som i alle tilfelle får avgjørende virkninger for vårt land, eller skal vi gå inn i dette samarbeidet som aktive partnere og være med på å utforme og ta medansvar for den politikk som vil bli ført på europeisk nivå?

Er det utsikt til at Norge gjennom forhandlinger kan få forbedret for seg den handelsavtale EF har tilbudt de ikke-medlemskapssøkende EFTA-land? Erfaringene en har fra toll- og handelspolitiske forhandlinger med EF fra 1957 gir ikke særlig grunnlag for et slikt håp. Det kan være nyttig å minne om at forhandlingene om en handelsavtale vil være tradisjonelle handelsforhandlinger der partenes forhandlingsstyrke vil avspeiles i det endelige resultat. Dette står som en kontrast til forhandlingene om medlemskap, som ble båret oppe av en politisk vilje til å nå frem til, gjennom en utvidelse av EF, å

danne et bredere grunnlag for samarbeid om løsningen av de felles problemer landene står overfor.

De næringsgruppene som har avvist medlemskap, vil nå måtte ta stilling til en handelsavtale som ikke gir noen fullgod sikkerhet for fremtiden.

De politiske grupper som har satt likhetstegn mellom EF og en teknologisk og økonomisk utvikling de tar avstand fra, må stille seg spørsmålet om de kommer noe nærmere sine målsettinger ved at Norge knytter seg til EF ved en handelsavtale.

De grupper som har avvist medlemskap fordi de mener en derved vil gi kapitalkreftene friere spillerom, må vurdere om de heller vil akseptere en avtale som gir Europas industri fri adgang til Norge uten at vi får nye virkemidler til disposisjon som kan gjøre det mulig å styre og kontrollere utviklingen.

Det er Regjeringens oppfatning at en handelsavtale ikke utgjør noe tilfredsstillende alternativ til medlemskap. Når andre land, som f. eks. Sverige, har søkt om en annen tilknytningsform enn medlemskap, så skyldes dette at de har påtatt seg begrensninger med hensyn til nøytralitetspolitikken. Noen slike begrensninger i forhold til EF foreligger ikke for Norges vedkommende. Det skulle derfor være helt unødvendig å påta seg byrder som vil ramme store deler av norsk næringsliv og dermed norsk økonomi i videste forstand. Det skulle være unødvendig å fraskrive seg retten til medbestemmelse over en europeisk politikk som i alle tilfelle får avgjørende betydning for vårt samfunn.

Det er på det rene at vi skal ha en veiledende folkeavstemning i saken om norsk tilknytning til EF og det er nok flertall i Stortinget for at avstemningen skal foregå på ettersommeren. Etter at forhandlingene ble avsluttet og resultatet foreligger, og de mulige alternativer begynner å avklare seg, er det faktiske grunnlag for en saklig debatt og meningspåvirkning til stede. Det har det ikke vært før. Vi vet alle at mann og mann imellom pågår det en diskusjon om det var riktig å legge et spørsmål av denne karakter frem for en folkeavstemning, selv om den i formen bare er veiledende, idet vi jo ikke har folkeavstemning innarbeidet i vår konstitusjon. Jeg vil ikke nå bidra noe til den diskusjon, men når først standpunktet for en folkeavstemning er tatt, gir det i dette tilfelle den åpenbare fordel

at den enkelte kvinne og mann, ung som gammel, tvinges til å sette seg inn i saken og ta et standpunkt. Folkeavstemningen har også oppfordret borgere som føler et særlig ansvar for landets fremtid, til å engasjere seg aktivt i meningsdannelsen. Den informasjonsvirksomhet og den meningsbrytning som nå skal finne sted, er — for å bruke et moderne uttrykk — nødvendig for å bevisstgjøre det norske folk om sin plass i den del av verden som vi først og fremst tilhører. Et lands internasjonale orientering og økonomiske, politiske og kulturelle tilknytning er nemlig ikke et spørsmål som bare kan avgjøres av de politiske institusjoner. Deres virksomhet og standpunkter er viktige, men de må i vårt demokratiske samfunn ha sitt grunnlag i et engasjement fra folket selv. Derfor tror jeg vi alle skal se folkeavstemningen som en utfordring til politisk opplysningsarbeid, som en utfordring til politisk aktivitet og engasjement.

På landskonferansen 11. mars ble landsstyret for «Ja til EF»-aksjonen valgt. Styret fikk følgende sammensetning:

Reidar Carlsen, formann
Ola H. Metliaas, nestformann
Olav Benum
Ove Bergvoll
Petter Jakob Bjerve
Borghild Bondevik Haga
Steinvor Ellingsen
Arne Hammer
Petter Haraldsvik
Gudmund Harlem
Gunnar Hellesen
Turid Holen

Tor Holtan-Hartwig
Erling Johansen
Johan Lyche
Ole Myrvoll
Finn Nilsen
K. M. Skjellerudsveen
Peder Søiliand
Gunnulf Tinne
Leiv Vldvei
Grethe Værnø
Liv Østlie

Til «JA TIL EF»-aksjonen, Cort Adelersgt. 16, Oslo 2.
Tlf. 56 51 85 - Postboks 2599, Solli, Oslo 2.

Jeg ønsker å tegne meg som støttemedlem og vil gi
et bidrag på kroner

- som ☐ er sendt over postgiro 210811
☐ er sendt over bankgiro 8200.01.40208
☐ følger vedlagt i sjekk
☐ Jeg ønsker informasjonsmateriell tilsendt
☐ Jeg ønsker å delta i det lokale arbeid.

Navn

Adresse

Kontroll: Ildal, Waaler & Co., Statsautoriserte revisorer.

Si JA til EF